

هرگونه ماده‌ای جامد، مایع یا گاز که در هنگام ورود به بدن یا تماس با پوست توسط اثر شیمیایی خود موجب اختلال در تندرستی و یا موجب مرگ شود را سم می‌گویند. مسمومیت عبارتست از: اختلالات و آسیب‌هایی که توسط مواد سمی در دستگاه‌های گوناگون بدن ایجاد می‌شود و ممکن است بطور تصادفی یا در اثر بی‌احتیاطی و یا در مواردی بصورت عمدی بوسیله مواد سمی ایجاد گردد. لازم به ذکر است علاوه بر موادی که بطور معمول جزو سموم هستند برخی ترکیبات دیگر نیز مثل داروها، مواد شوینده، بهداشتی و غیره در اثر مصرف نادرست تبدیل به مواد مسموم کننده و زیان آور می‌شوند. سموم از راه‌های مختلفی از جمله خوراکی، استنشاقی، تزریقی، پوستی و گزش وارد بدن می‌شوند.

مسمومیت با عوامل مختلفی رخ می‌دهد از جمله غذا، داروها، مواد مخدر، مواد شوینده، برخی گیاهان، بعضی قارچ‌ها، سموم کشاورزی، گزیدگی‌ها و ...

شایع‌ترین علت بروز مسمومیت در جهان، مصرف داروها بیش از مقادیر درمانی می‌باشد و همه ساله نزدیک به ۶۰ درصد از تماس‌های مراکز اطلاع رسانی داروها و سموم کشور نیز مربوط به مسمومیت‌های دارویی بوده است که رقم بالا و قابل تاملی است. با توجه به آماري که از ابتدای سال ۹۸ تاکنون طبق آمار اعلام شده، از بین ۷ دسته اصلی مواد مسمومیت زا شامل: مواد غذایی، دارویی، مخدر و اعتیادآور، گزیدگی‌ها، مواد شیمیایی، قارچ و گیاهان سمی بوده که در بین آنها، بیشترین آمار مربوط به مسمومیت با داروها بوده است که از بین آنها داروهای اعصاب و روان (از جمله بنزودیازپین‌ها و داروهای ضد افسردگی) و مسکن‌های غیر مخدر بیشترین آمار مسمومیت را به خود اختصاص داده است.

داروها یکی از خطرناک‌ترین عوامل مسمومیت‌زا در منازل می‌باشند. عدم توجه به میزان مصرف دارو، مصرف داروها در تاریکی، همراه با خواب آلودگی، مصرف خودسرانه داروها، نگهداری دارو در مکان‌های غیر ایمن برای کودکان و عدم نظارت بر مصرف داروها در سالمندان همگی می‌تواند منجر به مسمومیت‌های دارویی شوند.

از بین داروها داروهای اعصاب و روان (از جمله بنزودیازپین‌ها و داروهای ضد افسردگی) و مسکن‌های غیر مخدر شایع‌ترین مسمومیت‌های دارویی را به خود اختصاص داده است. از جمله **عوارض مسمومیت‌های دارویی:** خواب آلودگی یا کما، شکم درد، استفراغ و اسهال، افزایش بزاق دهان، انقباض و کوچک شدن مردمک چشم‌ها، اسپاسم‌های عضلانی، تشنج، عرق کردن و تند شدن تنفس و بی‌نظمی در ضربان قلب، نوسانات فشار خون، بثورات پوستی می‌باشد. در ارتباط با مسمومیت‌های دارویی باید به **این نکات توجه کرد:**

***ضمن اجتناب از مصرف خودسرانه داروها، باید توجه داشت مقادیر بالای برخی از داروهای به ظاهر کم خطر، می‌توانند برای فرد خصوصاً کودکان و افراد مسن کشنده باشد.**

***داروها را در بسته بندی اولیه آنها که مشخصات دارو روی آن ذکر شده است، نگهداری نمایید.**

***چنانچه در خانه کودک دارید، حتما داروها را در کمد‌های بالا، دور از دسترس و مجهز به قفل قرار دهید.**

مجتمع تخصصی و فوق تخصصی فارابی

مسمومیت دارویی

طراحی و تدوین: دفتر آموزش سلامت

کد شناسه: F-TEP-۱۰۶

معاونت غذا و داروی دانشگاه علوم پزشکی

اصفهان واحد تحقیق و توسعه

دکتر فرناز ابراهیمی

تاریخ ابلاغ: ۹۹/۸/۱

*از مصرف خودسرانه داروها بدون تجویز پزشک و مشورت با داروساز، **خودداری** نمایید.

* **در اغلب مسمومیت های اتفاقی و یا عمدی با داروها، برای اطلاع از نحوه انجام اقدامات اولیه، هرچه سریع تر با شماره تلفن مرکز اطلاع رسانی داروها و سموم ۱۹۰ و یا اورژانس ۱۱۵ تماس بگیرید.**

*در مسمومیت های عمدی با دارو، بهتر است در صورت هوشیاری فرد مسموم، نام دارو یا داروهای مصرفی و تعداد هر یک از آنها را از وی پرسید و به کادر درمانی اطلاع دهید.

*در برخورد با فرد مسموم غیر هوشیاری که در کنارش بسته های داروی خورده شده وجود دارد، ضمن حفظ خونسردی خود و عدم القاء استفراغ در این فرد، بسته های دارویی را همراه بیمار به بیمارستان ببرید.

*مصرف مقادیر بالای بسیاری از داروها در اقدام به خودکشی، ممکن است در ابتدا علامت و نشانه خاصی نداشته باشد ولی وضعیت فرد مسموم به طور ناگهانی وخیم گردد و یا در آینده منجر به صدمات دائمی کبد و کلیه در فرد مسموم شود. بنابراین ارجاع فرد مسموم به بیمارستان بسیار حیاتی است.

*ایجاد استفراغ در مسمومیت ها تنها باید به توصیه پزشک باشد چراکه این عمل در برخی از مسمومیت های دارویی سبب وخامت اوضاع بیمار خواهد شد.

*بهتر است داروهای بیماران با بیماری افسردگی و یا بیماری که تعادل رفتاری ندارند و یا افرادی که سابقه اقدام به خودکشی دارند و به طور کلی داروهای اعصاب و روان را دور از دسترس بیماران قرار دهید و مراقبت دقیقی در خصوص میزان داروی مصرفی ایشان به عمل آورید.

*تشابه ظاهری شکل داروها، ابتلا به فراموشی در افراد مسن، عدم اطلاع از نام داروها، بی سوادی یا کم سوادی و یا خوانا نبودن مقادیر مصرفی دارو مندرج روی جعبه دارویی ممکن است منجر شود تا بیماران داروی خود را به اشتباه یا بطور تکراری مصرف نمایند بنابراین در خانواده بر روی مصرف داروهای بیماران از این دسته دقت زیادی داشته باشید.

*مراقب باشید تا در هنگام بیماری، دوز(مقدار) تکراری و یا داروی بیشتر از حد تجویز شده مصرف نشود. بهترین روش برای پیشگیری از خوردن دوز تکراری دارو، یادداشت کردن دفعات مصرف دارو و یا قرار دادن قرص ها در داخل جعبه های مخصوص تقسیم بندی شده موجود در داروخانه ها (برحسب صبح، ظهر و شب و یا روزهای هفته) می باشد. پس لازم است داروها را در بسته بندی اولیه آنها نگهداری نمایید.

